

Průběžná zpráva o realizaci první fáze pokusného ověřování

Na počátku 21. století už asi není pochyb o tom, že se význam vzdělanosti a vzdělávání pro společnost stále zvyšuje. Zkušenosti z praxe ukazují, že popularita vzdělávání v neformálním prostředí českých muzejních expozic a výstav v posledních letech narůstá geometrickou řadou, protože umí uspokojit celou řadu potřeb a zájmů dětí a mládeže. **V této souvislosti vyhlásilo na počátku května 2017 Ministerstvo školství, tělovýchovy a mládeže ČR na období od 1. 9. 2017 do 31. 8. 2018 pokusné ověřování „Vzdělávací programy paměťových institucí do škol“¹. Primárním cílem pokusného ověřování (dále jen PO) bylo ověřit rozsah využívání zážitkové pedagogiky a oživené historie v rámci nabízených vzdělávacích programů muzeí a památníků školami a posoudit jejich dopad na zkvalitnění výuky především ve společenskovedních předmětech. Hlavním koordinátorem projektu je Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského (zodpovědnost nese PhDr. Markéta Pánková, ředitelka NPMK).**

Po přípravném období, které měla na starosti Mgr. Eva Kuncipálová, vstupuje dne 1. 8. 2017 do funkce koordinátorky vzdělávacích programů Mgr. Kateřina Tomešková, Ph.D. O pět měsíců později, tj. na konci první realizační fáze PO, kdy byli žáci ze zařazených základních škol opakovaně vystavováni intenzivnímu působení muzejních edukátorů a lektorů v rámci účasti na vzdělávacích programech, předkládáme průběžnou zprávu o dosavadním průběhu projektu, včetně přehledu o dílčím naplňování projektových cílů. Při reflexi projektu zvenčí je už na první pohled zřejmé, že se od začátku září 2017, tj. od vydání „Rozhodnutí o poskytnutí finanční dotace...“, nechávají učitelé na veřejnosti stále častěji slyšet, jak je pozitivní, když jsou jejich žákům vytvořeny vhodné podmínky k přibližování nejrůznějších historických období a témat prostřednictvím zážitkové pedagogiky a oživené historie. Nejnovější výsledky vzešlé z aktuálních pozorování muzejně-edukační praxe přinášejí svědectví o tom, že právě neotřelé výukové metody, kterými jsou účastníci vzdělávacích

¹ NPMK – 162/2017 - MŠMT - V. Pícl - vyhlášení pokusného ověřování Vzdělávací programy paměťových institucí do škol (MSMT-9423/2017-1) – 9. 5. 2017

NPMK – 163/2017 – NPMK - Vyhlášení pokusného ověřování Vzdělávací programy paměťových institucí – pro jednotlivé školy (NPMK – 163-1/2017 až NPMK – 163-100/2017) – 12. 5. 2017

programů vybízení k interakci, se u žáků i učitelů těší stále větší oblibě. Neoficiální průběžné zprávy z teprve nedávno uskutečněných poznávacích exkurzí do spolupracujících muzeí a památníků, které byly koordinátorům do této chvíle poskytnuty na základě vlastní iniciativy učitelů, přinášejí v souvislosti s posuzováním prezentovaného projektu a jeho významu pro vzdělávací praxi především kladné ohlasy. Pozitivní hodnocení zaznamenáváme jak v souvislosti s kurikulárně kýženým navyšováním znalosti žáků z oblasti historie a obohacováním historického povědomí současné mladé generace Čechů, tak například ve smyslu zvláštního dopadu zážitkových exkurzí do paměťových institucí na zkvalitňování vzdělávání žáků ze škol, které se nacházejí v sociálně vyloučených lokalitách. Očekávaného posunu „k lepšímu“ si při reflexi výuky v muzeu všímáme také v oblasti kultivace společenského chování a kulturních návyků žáků.

Přestože k monitorování vzdělávání na základních školách dochází pravidelně, tématu soustavného sledování kvality edukace v českých muzeích nebyla do dnešních dní věnována takřka žádná pozornost. Navzdory tomu dostali koordinátoři projektu za úkol sesbírat profesní názory učitelů působících v 72 základních školách (vybraných ze všech 14 krajů ČR), kteří se v rámci PO zdarma účastní edukačních programů realizovaných ve 40 kulturních objektech. V této souvislosti proběhly na půdě všech deseti spolupracujících muzeí a památníků neformální hospitace, a to v období od září do prosince 2017.

Obsahy zpráv reflektujících muzejní výuku, které jsou doplněné o celou řadu dokumentárních fotografií, si všímají kvality muzejně-edukačního procesu jak ze strany učitelů, tak i z pohledu žáků (viz příložená sada devíti podrobných zpráv, která rozvíjí náplň níže uvedené tabulky).

Pořadové číslo + název paměťové instituce	Název zprávy z neformální hospitace edukačního programu
1. Památník Terezín	Zážitky mohou být i negativní aneb „Pro každého bylo město Židů něčím jiným...“
2. NPMK v Praze	Jsem jedno z mnoha čísel... Jsem Jehuda Bacon
3. Slezské muzeum v Opavě	Hurá do zvířecího světa rekordů a rarit!
4. Moravské zemské muzeum	Vzhůru na výlet aneb Pokusné ověřování v plném proudu – 2. část
5. Technické muzeum v Brně	Vzhůru na výlet aneb Pokusné ověřování v plném proudu – 1. část
6. Husitské muzeum v Táboře	Hrrr na ně aneb Neporazitelní husité

7. Památník Lidice	Den, kdy se mi změnil život...
8. Národní muzeum	Archa Noemova aneb Obratní obratlovci na palubu!
9. Muzeum romské kultury	Můžeme se domluvit aneb Byli jste už někdy na brněnském Cejlu?
10. Národní technické muzeum	Čemu se říkalo pérák... aneb Hledá se motocykl JAWA 250

Předložené zprávy, které nejen učitelům vřele doporučujeme k přečtení také z didaktického hlediska, přináší kromě jiného také celou škálu zajímavých podnětů k hlubšímu zamyšlení o tom, „co všechno si žáci opravdu odnášejí z našich muzeí“. I bez sesbíraných dat z dotazníků, která budeme mít k dispozici až po ukončení druhé fáze PO, můžeme už na přelomu roku 2017 a 2018 konstatovat, že projekt účinně podporuje naplňování kurikulárních cílů pro vzdělávání žáků ZŠ nejen v oblasti výuky společenskovedních, ale i přírodovědných předmětů. Z osobních výpovědí mnoha učitelů a ředitelů škol zařazených do PO plyne závěr, že jednou z největších výhod současné muzejní edukace je právě zážitková podoba výkladu toho či onoho historického tématu v širokém kontextu, což umožňuje vnímat jako pedagogickou příležitost k podpoře učení napříč průřezovými tématy, včetně rozvoje kompetencí žáků (především kompetence ke komunikaci a k řešení problémů). Vedoucí edukačních oddělení ze spolupracujících muzeí a památníků postupně hlásí dosud nevídaný zájem škol o účast na edukačních programech, v několika případech (Památník Terezín, Národní technické muzeum v Praze apod.) popisují i několikanásobné zvýšení návštěvnosti za 2. pololetí roku 2017. Co se týče rekapitulace počtu návštěvníků ze škol, kteří v rámci 1. fáze PO zavítali například do naší instituce, pak součty hovoří o více než 1500 žácích (a více než 100 učitelích).

Těší nás, že nehledě na první zjištěná negativa – především ve smyslu nedostatečného množství volných termínů exkurzí, kapacitně malých výukových prostor včetně slabého personálního zajištění na některých posuzovaných paměťových institucích – se o zážitkové podobě muzejní edukace začíná mluvit s respektem také v odborných kuloárech. Při rekapitulaci projektových aktivit na konci roku 2017 zjišťujeme, že od započetí první realizační fáze v září 2017 bylo PO prezentováno nejen v médiích, ale také na odborných konferencích a seminářích (celkem sedmkrát), ať už byla jejich pořadatelem muzea, univerzity či přímo ministerstvo (Muzeum hlavního města Prahy, Národní muzeum Praha, Moravské zemské muzeum, NPMK, Pedagogická fakulta UK v Praze, Pedagogická fakulta JU v Českých Budějovicích, MK, Nostický palác). Kromě webových stránek MŠMT a NPMK (<http://www.npmk.cz/pro-skoly/pokusne-overovani>) jsou informace o vývoji PO dostupné i z článků

zveřejněných v odborných časopisech, například ve webzinu „Kultura, umění a výchova“ (2/2017)², jehož vydavatelem je KVV PdF UP v Olomouci, či ve Věstníku AMG (6/2017)³. Propagace projektu probíhala opakovaně i na úrovni praktické, kdy si učitelé i žáci z muzea odnášeli kromě poznatků, zážitků a nových zkušeností také propagační placku, leták, nabídku programů či didaktickou pomůcku odpovídající celkovému vizuálu projektu (Grafická spolupráce: Bc. Pavel Průša, DiS.).

Závěr

V předložené zprávě jsme se jako koordinátoři projektu pokusili formou naznačeného kvalitativního šetření stručně popsat realizaci první fáze projektu a zároveň posoudit úroveň zážitkově-vzdělávacích aktivit nabízených školám v rámci pokusného ověřování. Hovořit o zhodnocení jejich skutečného dopadu na poznávání žáků je zatím předčasné. S oporou v dosavadní dobré zkušenosti z každodenní muzejní praxe a také s ohledem na skutečnost, že dne 28. listopadu 2017 zveřejnilo MŠMT „Dodatek č. 1 k Vyhlášení PO...“, se nabízí zprávu uzavřít slovy, že do druhé etapy projektu realizovaného v prostředí našich paměťových institucí mohou vykročit učitelé i žáci z vybraných škol plni pozitivních očekávání.

Dne 8. prosince 2017 sepsala Mgr. Kateřina Tomešková, Ph.D., koordinátorka vzdělávacích programů.

Pokusné ověřování
Vzdělávací programy paměťových institucí do škol

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vyhlásilo pro období od 1. 9. 2017 do 31. 8. 2018 „Pokusné ověřování: Vzdělávací programy paměťových institucí do škol“.

Cíle pokusného ověřování
Cílem projektu je ověřit vliv zážitkové pedagogiky na zvýšení kvality výuky společenských věd na základních školách. V průběhu školního roku 2017/2018 se díky pokusnému ověřování budou moct žáci I. a II. stupně vybraných základních škol zúčastnit vzdělávacích programů, které nabízí česká muzea a památníky.

Projekt vychází jak z doporučení mezinárodních organizací (OECD, UNESCO apod.), tak z již relativně dobře zavedené edukativní praxe našich muzeí, které prostřednictvím zážitkové pedagogiky a ohřevu historie přibližují mladé generaci návštěvníků nejzajímavější historická období a témata. Zkušenosti z praxe vypovídají o tom, že právě neobvyklé výukové metody, jež vybízejí účastníkům edukačních programů k interakci, se u žáků i učitelů v posledních letech stále větší oblibě. V případě, že pokusné ověřování prokáže pozitivní vlivy – ovlivní kvalitu vzdělávání žáků „k lepšimu“, budou tyto formy edukace zapracovány do Rámcového vzdělávacího programu. Ministerstvo kultury v rámci iniciativy Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Pokusné ověřování prospěje školám – pedagogům – žákům
Výuka dějepisu je už na základních školách velmi významnou součástí vzdělávání žáků. Většina českých paměťových institucí dnes běžně realizuje výuku historie v průřezových tématech a předává poznatky v širších mezipředmětových souvislostech. Možnosti vzdělávání žáků v nezávislém prostředí našich paměťových institucí si už přivýšila využívat řada škol a pedagogů, nikoli však plně všechny školy. Orlovně školy si budou moct ve školním roce 2017/2018 vybrat z pestré nabídky vzdělávacích programů našich muzeí a památníků a navštívit je zdarma.

Víte, že...?
1. Je do pokusného ověřování zapojeno 72 základních škol ze všech 14 krajů ČR?
2. Si školy budou moct vybrat z nabídky asi 10 českých paměťových muzeí a vzdělávat se celkem ve 40 kulturních objezdech?
3. Vyhášení pokusného ověřování najdete na webových stránkách MŠMT: www.msmt.cz/84a/41199
4. Aktuální informace o průběhu realizace projektu budou průběžně uvěřčovány na webových stránkách hlavního koordinátora – Národního pedagogického muzea a knihovny J. A. Komenského: www.npmk.cz/pro-skoly/pokusne-overovani
5. Koordinátoři z NPMK budou po celou dobu trvání projektu nápomocni školám, jež vybrala Česká školní inspekce pro tuto fázi pokusného ověřování.
6. Koordinátorka vzdělávacích programů: Mgr. Kateřina Tomešková, Ph.D. tomeskova@npmk.cz 257 533 455, 778 451 568
7. Ředitelka Národního pedagogického muzea a knihovny J. A. Komenského: PhDr. Marieša Pánková pankova@npmk.cz

² TOMEŠKOVÁ, Kateřina. 2017. Cesta ke kvalitě – Pokusné ověřování „Vzdělávací programy paměťových institucí do škol“. *Kultura, umění a výchova*, 5(2) [cit. 2017-11-30]. ISSN 2336-1824. Dostupné z: http://www.kuv.upol.cz/index.php?seo_url=aktualni-cislo&casopis=13&clanek=173.

³ Dostupné z: <http://www.cz-museums.cz/web/amg/vestnik-amg/aktualni-vydani>.